

KIRILGAN ŐEYLERİN BİLİMİ

TAE KELLER

Çeviri: Cenk Pamay

 domingo



KIRILGAN ŐEYLERİN BİLİMİ
TAE KELLER

Özgün ismi: The Science of Breakable Things

© 2018 Tae Keller

Kapak illüstrasyonu © 2018 Alexandria Neonakis

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Rights People, Londra aracılığı ile alınmıştır.

Türkçe yayın hakları:

© 2021 Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Őti.

Domingo, Bkz Yayıncılık markasıdır.

Sertifika No: 46105

Çeviri: Cenk Pamay

Editör: Ayşegül Çetin

Son okuma: Çağla Vera Kılıçarslan

Özgün kapak tasarımı: Katrina Damkoehler

Kapak ve sayfa uyarlama: Betül Güzhan

ISBN: 978 605 198 149 9

Baskı: Şubat 2021

Optimum Basım

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1

34295 Küçükçekmece İstanbul

Tel: 0212 463 71 25 Sertifika No: 41707

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Őti.

Şahkulu Mah. Büyük Hendek Cad. Brot Apt.

No: 4/10 Beyoğlu İstanbul

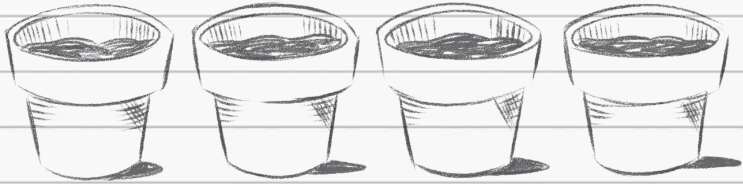
Tel: (212) 245 08 39

e-posta: domingo@domingo.com.tr

www.domingo.com.tr

1. ADIM: GÖZLEMLE

Bu, bilimsel süreçteki ilk adım! Gözlem becerilerini
bileyip kessskinleştirrr! Çevrendeki dünyada neler
oluyor? Gördüğün ve deneyimlediğin her şeyi not al!
#BayNeelyninBilimMacerası



5 EYLÜL

ÖDEV 1: ÇEVRENİ GÖZLEMLE

Bay Neely demin eğri büğrü, kargacık burgacık yazısıyla ilk laboratuvar ödevimizi tahtaya yazdı ve bu bilimsel süreç faslıyla ilgili acayip heyecanlı görünüyor. Neden etiket kullanmaya ve son derece masum sözcükleri kasten yanlış yazmaya gerek duyduğundan emin değilim ama o, neyi niçin yaptığını sorgulamaya kafa yormayacağını öğretmenlerden.

Şu laboratuvar defterine dair büyük planları var. Belli ki öğrencilere “kendini uzun süreli projelere adamayı” öğretmenin önemli olduğunu düşünüyor ve bu ödev de onun muhteşem çözümü. Temelde bizden beklenen, ilgimizi çeken bir şeyi gözlemlemek ve bütün seneyi, baş harfini büyük yazacağımız Sorumuza bilimsel süreci uygulayarak geçirmek.

Yerlerimize oturur oturmaz bize bu abuk sabuk, eski kompozisyon defterlerini dağıttı ve şöyle dedi: “Bunlar sizin Merak günlükleriniz olacak! Laboratuvar notlarınızı, ödevlerinizi kaydedeceksiniz ve tüm zamanların en müthiş bilimsel yolculuğunu –*kendi* bilimsel yolculuğunuzu– belgeleyeceksiniz!”

Hepimiz ciddi mi şaka mı yapıyor diye çözmeye çalışarak bakakaldık. Ciddiydi.

“Bu seneyi kendi bilimsel sürecinizi geliştirerek geçireceksiniz ve her şey tek bir soruyla başlıyor – içinizde yaşam kıvılcımı başlatan o soruyla.” Bay Neely elleriyle patlama hareketi yaptı ve sınıfın arkasından biri kıkır kıkır güldü ki bu onu daha da fazla cesaretlendirdi. “Sene sonu geldiğinde öğrenme işini *ben* yapacağım. *Sizden* öğreneceğim!”

Bay Neely acemi öğretmenlerden, bu yüzden hâlâ iyimser falan işte ama bana kalırsa bu ödev ümitsiz vaka. Geçen sene İngilizce öğretmenimiz Bayan Jackson günlük tutmamızın gerçekten çok iyi bir fikir olacağını düşünmüştü. Tek yapmamız gereken şeydu: İçimizden geçenleri yazarak sene sonuna kadar elli sayfayı doldurmak. Hâlâ tahmin edemediysem söyleyeyim, bu iş herkesin teslim tarihinden bir gün önce elli sayfayı birden yazmasıyla sonuçlandı. Ben günlüğümün çoğunu en baştan savma el yazımla, en kocaman harfleri kullanarak şarkı sözleriyle doldurdum.

Şimdi teknik açıdan bakarsak, bunun bir ev ödevi olması gerek fakat erken başlamakta bir sakınca görmüyorum. Bu yüzden sevgili laboratuvar defterim, sözü daha fazla

uzatmadan, karşınızda Natalie Napoli'nin Bilimsel Gözlemleri:*

- Bay Neely konuşurken kollarını havaya savurup kocaman daireler çiziyor ve Hawaii dansı yapan aşırı istekli bir dansçıya benziyor. Yakası düğmeli beyaz gömleği –ki esmer teniyle tezat oluşturuyor– hareket ederken kırışıyor.
- Bizden “bilim zevkini kucaklamamızı” istediğini söylüyor.
- Mikayla Menzer, elini kaldırıyor.
- Mikayla Menzer, öğretmen ona söz vermeden konuşuyor. “Hiç abartmıyorum, bilim benim hayatımın zevki. Hiç abartmıyorum, şu an bile onu gerçek anlamda kucaklıyorum,” diyor.
- Hiç abartmıyorum, Mikayla Menzer’in şu an herhangi bir şeyi kucakladığı falan yok. Önünde kavuşturduğu elleri ve omzuna dökülen siyah örgüleriyle, çaprazımda kalan sırasının başında öylece oturmaktan başka bir şey yapmıyor.
- Mikayla Menzer, güneş kremi gibi kokuyor ki onun yüzünden tüm sınıf güneş kremi kokuyor sanki, ayrıca buranın havası nemli ve sıcak. Keşke Fountain Ortaokulu’nda klima olsaydı.
- Keşke Valley Hope Ortaokulu’na gitmeme

* Okuduğunuz okuyacağınız en mükemmel gözlemler bunlar. Şu an trampet sesleri duyduğunuzu hayal edin. Haydi, etsenize.

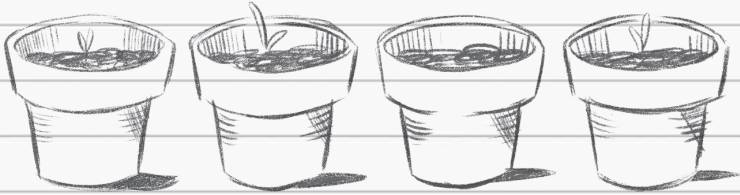
yetecek kadar paramız olsaydı çünkü orada sahiden klima var ama annem artık “hasta” olduğundan, babam, “Kemerleri biraz sıkmamız gerekiyor,” diyor.

- Her neyse, ailesinin parası onu Valley Hope’a göndermeye yettiği halde Twig burada okuyor, demek ki burası da fena olmasa gerek.*
- Bay Neely adımı söylüyor ama bir süredir onu dinlemediğim için sadece başımı sallayıp ona en güzel *bilimi kucaklıyorum* tebessümümü gönderiyorum.
- Bay Neely şöyle diyor: “Ödevden bu kadar keyif almama çok sevindim ama gözlem yapmayı ev ödevi olarak verdim, Natalie. Lütfen dikkatini derse ver.”
- Dikkatimi derse veriyorum.
- Ancak Mikayla Menzer hâlâ güneş kremi kokuyor.

* Twig: tüm galaksideki en yakın dostum. (Kendisi öyle diyor.)

2. ADIM: SORGULA

Bu dünya hakkında seni hayrete düşüren nedir? Sende merak uyandıran bir şey bul ve bunu tüm yüreğini vererek araştır! Dedektif şapkanı tak ve kendi kendinin özel hafiyesi ol! Daha doğrusu, *bilim* dedektifi ol!
#YedinciSınıfHafiyeleri



8 EYLÜL

ÖDEV 2: SORGULAMA

Bay Neely sırayla bize bilimsel sorularımızı sesli okuttu. Bunun üzerine Tom K., “Bir pili patlatmak için gereken voltaj nedir?” dedi. Mikayla ise şöyle dedi: “Bitkiler farklı ışık koşullarında yetiştirilirlerse nasıl büyürler?”*

Ben ödevi yapmamıştım ve sıra bana geldiğinde hâlâ bir soru bulamamıştım, bu yüzden pat diye şöyle dedim: “Bay Neely neden bu kadar çok etiket kullanıyor?”

Yanaklarım anında kızardı ve avuç içlerim kaşınmaya başladı çünkü daha önce hiçbir öğretime bu şekilde bir saygısızlık yapmamıştım. Ancak Twig kahkaha patlattı ve

* Mikayla Menzer, *isim*: Bayan Kopyacı Kandırıkçı çünkü bu deneyi daha önce yaptığımı bal gibi biliyorum.

sınıfın öbür ucundan başparmaklarını havaya kaldırıp bana baktı. Mikayla gözlerini devirdi ve saç örgülerini bir omzundan diğerine savurdu.*

Başka kimse ne tepki vereceğini bilemedi, millet sadece birbirine dönüp *Bu kız ciddi mi yoksa şaka mı yapıyor?! bakışı attı.*

Bay Neely gülümsedi çünkü bu kadar enerji saçmasına rağmen oldukça sabırlı biriymiş meğer. Midemdeki düğümün çözüldüğünü hissettim. “Bu sorunun bilimsel bir araştırma başlatacağını *pek* sanmıyorum! Geçerli bir soru sorabilmek için çevreni araştırmaya devam et!”

Dürüst olmak gerekirse utanç verici bir durumdu çünkü kimsenin ödevi ciddiye almasını beklemiyordum, bu yetmezmiş gibi sınıfın-yeni-öğrencisi-ve-dâhisi olan Dari, hemen benimkinden sonra dar açılar ya da benzer bir şey üzerine sinir bozacak kadar zekice bir soru sorunca durum daha da kötüleşti. Şimdi yeni bir soru bulmam gerekecek ama ne sorsam bilemiyorum.

Diğer haberlere geçiyorum, annem bugün akşam yemeğinde yine odasından çıkmadı hâlbuki babam onca zahmete girip yemek yapmıştı ki bu, durumu daha da kötüleştirdi. Okuldan eve geldiğimde babam eski ve tombul bir yemek kitabının başına dikilmiş, tavuğun içine sebze doldururken makarna dolu tenceredeki su fokurdayıp taşıyordu.

* Mikayla kafayı örgüyle bozmuş ve tüm örgü stillerini yapmayı bilir. Eskiden saçımı örmesine izin verirdim ama artık vermiyorum.

Bu komik miydi yoksa hazin miydi bilemedim ve orada öylece dikilip bakakaldım, ta ki babam viyaklayana kadar: “Natalie, orada dikileceğine bana yardım et!”

Böylece babamla bir saat boyunca yemek yaptık; ben malzemelerin ölçüsünü ayarlarken o yemekleri pişirdi. Güzeldi. Konuşmaya bile gerek duymadık. Babam terapist, bu yüzden ne zaman konuşacak olsak bana bir sürü soru sorar, “Peki, sen nasıl hissediyorsun?” gibi şeyler söyler, ben de ona hep, “Uyuz oldum,” diye yanıt veririm.

Her neyse, tüm mutfak muhteşem koktu ve tavuğun tadı şaşırtıcı derecede lezzetliydi. Ancak babamla sofrayı kurduğumuzda annem yatak odasından çıkmadı bile.

“Gidip onu getireyim mi?” diye sordum.

Babam hüzünlü bir gülümsemeyle, “Bana kalırsa şu an nefes almaya ihtiyacı var,” dedi ki bu ara annemle ilgili her şeye bu yanıtı veriyor sanki.

“Ama sence de burada olması gerekmez mi?”

“Ben de çok isterdim ama annene biraz nefes aldirmamız gerek.”

“Ama babacım.”

“Ama Natalie.”

Yemeği de sessizlik içinde yedik ama bu seferki, hoş olmayan bir sessizlikte ve ağzımızın tadı kaçmıştı.

Daha sonra Bay Neely için bilimsel bir soru bulmaya çalıştım fakat insanın aklına takılıp kalan şarkılar gibi sürekli aynı şeyi düşünüp duruyordum: *Annem yanımda olsaydı bana yardım ederdi.*

Eskiden ne zaman fen ya da matematik ödevim olsa annemle birlikte yemek masasının başına geçip tüm ödev kâğıtlarını, denklemleri, şemaları önümüze sererdik. Annem kızıl-sarı saçlarını kıvrıp tokayla tuttururdu çünkü bu onun için İşe Girişmek demektir. Hemen ardından da çalışmaya koyulurduk.

Konu ne olursa olsun yapacak bir deney bulurdu. *Kimyasal tepkime elde edemiyor musun? Karbonat ve sirke kullanarak balon şişirelim o zaman! Suyun yoğunluğunu mu çöze-medin? Sorun değil, haydi lav lambası yapalım!*

Fen dersinde kötü olmam hiç önemli değildi, yeter ki annem yardımına koşsun. İşin sonunda mutfak savaş meydanına döner, babam içeri girince çıldırıp, *“Bu sefer ben temizlemem!”* derdi. Oysa hepimiz onun temizleyeceğini bilirdik.

Her seferinde temizlerdi.

Ama şu an annem yatak odasında, mutfağı babam temizliyor ve fazla vaktini almayacak. Bence babam bile annemin dağınıklığını özliyor.

Şu an yalnız başıma otururken fark ediyorum ki her şeyi açıklayacak bir deney gelmiyor aklıma. Soruyu bile bilmi-yorken yanıtı nasıl bulabilirim?